

ODNOS PREBIVALCEV OBMEJNIH OBMOČIJ SLOVENIJE DO SLOVENSKO- HRVAŠKE DRŽAVNE MEJE

dr. Metka Špes*

Izvleček

Članek predstavlja osnovne geografske značilnosti štirih vzorčnih obmejnih območij (Slovenska Istra, Bela Krajina, Spodnje Posavje in Spodnje Podravje), ki so bila vključena v raziskavo o vplivu nove državne meje na življenje tamkajšnjih prebivalcev. Analizirali smo njihovo razumevanje sprememb v gospodarskih in socialnih razmerah, prometnih tokovih, medetničnih odnosih itd. Anketiranci (1200 anket) so ocenjevali tudi razvojne možnosti domače regije v luči njene obmejne lege in ovire, ki zavirajo sodelovanje s sosednjo Hrvaško in predvsem njenimi obmejnimi regijami. Predstavljeni so še aktualni projekti čezmejnega sodelovanja.

Ključne besede: obmejna območja, odnos prebivalcev, čezmejno sodelovanje

ATTITUDES OF INHABITANTS OF BORDER AREAS OF SLOVENIA TOWARDS THE SLOVENE-CROATIAN STATE BORDER

Abstract

Article represents basic geographical characteristics of four sample border areas (Slovenska Istra, Bela Krajina, Spodnje Posavje and Spodnje Podravje), which were included in the research about the effects of a new state border on the living of inhabitants. We analysed their comprehension of changes in economic and social conditions, traffic currencies, interethnic relations, etc. Questioned persons (1200 questionnaires) were estimating also development possibilities of domestic region in the light of its border position as well as obstacles for cooperation with the neighbouring Croatia and first of all with its border regions. Also current projects of transborder cooperation are represented.

Key words: border areas, population attitudes, transborder cooperation

* Dr., doc., Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija

Uvod

Meja med Slovenijo in Hrvaško je po osamosvojitvi obeh držav prinesla številne spremembe v življenje prebivalcev na obmejnih območjih. Kljub medijskemu poudarjanju negativnih plati življenja ob novi državni meji, je strokovno nekorektno povezovati vse negativne demografske in ekonomske kazalce, ki govorijo o zaostajanju obmejnih območij, izključno z novimi geopolitičnimi razmerami. Tudi nekdanje republiške meje med posameznimi federativnimi enotami Jugoslavije so že predstavljale upoštevanja vredne razmejitvene črte, odmaknjenost teh območij od večjih zaposlitvenih in upravnih središč pa je že desetletja prej stopnjevala njihovo zaostajanje za republiškim povprečjem.

Če slovensko-hrvaško obmejno območje opredelimo s teritorialnimi enotami, določenimi z novim sistemom lokalne samouprave iz leta 1998, potem na sosednjo državo meji 29 slovenskih občin (15 %), kjer živi 313 139 ljudi oziroma 15,7 % od vseh prebivalcev Slovenije. Tri četrtine obmejnega območja in prav toliko naselij pripada k podeželskim območjem. To pa hkrati pomeni, da tretjina vsega slovenskega podeželskega prebivalstva živi v obmejnih območjih ob slovensko hrvaški meji. Ravbar (1999) opozarja, da so najbolj zaskrbljujoče razmere v 255 obmejnih naseljih (15 % vseh naselij), ki so v zadnjih treh desetletjih izgubila 38 % prebivalstva, v zadnjem desetletju pa sedmino. To so praviloma majhna naselja, katerih povprečna velikost ne presega 60 prebivalcev, za njih je zaradi pomanjkanja delovnih mest značilna nadpovprečna dnevna migracija. V teh pretežno odmirajočih podeželskih naseljih je gostota poseljenosti le 18 preb./km² oziroma le šestina republiškega povprečja. Večina jih leži v območjih z ugodnimi naravno-geografskimi pogoji za poselitev in kmetijstvo, ogrožena pa so samo zaradi svoje odmaknjenosti in oddaljenosti od urbanih žarišč. Oblikuje se demografska struktura, ki se ne more več obnavljati, zato pa vse težje gospodarsko obvladuje svoj poselitveni prostor. Obdelovalne površine so podvržene opuščanju in preraščanju z gozdom. V obmejnih območjih je 18 mestnih aglomeracij, med katerimi, z izjemo obalnih mest in Novega mesta, prevladujejo mesteca z manj kot deset tisoč prebivalcev. Skupna urbanizacijska stopnja tega območja je 47 %, kar pomeni, da za četrtino zaostaja za slovenskim povprečjem (Ravbar, 1999). Državna meja je povzročila spremembe, na katere se je

tamkajšnje prebivalstvo z neugodno socialnogeografsko strukturo težko in le počasi prilagaja. Strokovnjaki (V. Klemenčič, 1996) svarijo, da bi lahko težave, ki jih prinaša nova državna meja prizadela tudi širša območja ter (npr. Haloze) ogrozila njihovo nadaljnjo poselitev in življenje. Rešitev ali vsaj omilitev težav vidi v udejanjanju koncepta čezmejnega povezovanja obmejnih območij in v izkoriščanju prednosti, ki jih ponuja življenje ob meji.

Predstavitev vzorčnih obmejnih območij

V članku so predstavljeni rezultati raziskave o vplivu državne meje na življenje prebivalcev v izbranih obmejnih območjih, ki smo jo med leti 1997 in 1999 opravili na Inštitutu za geografijo, finančno jo je podprla fundacija SOROS. Metodološke osnove raziskave smo oblikovali skupaj s češkimi geografi (Inštitut Geoniky, Brno), ki so istočasno proučevali obmejna območja ob novi državni meji s Slovaško. Poleg demografskih, gospodarskih, okoljskih razmer, smo na proučevanih območjih ugotavljali tudi odnos tamkajšnjih prebivalcev do novih geopolitičnih razmer, sprememb v njihovem življenju, težav ob začasni ali trajni prekinitvi čezmejnih tokov (dnevne migracije, dvolastništvo-posebno na območju, kjer se je po razpadu Avstro-Ogrske monarhije meja med Slovenijo in Hrvaško večkrat spreminjala), o njihovih pogledih na razvojne možnosti območja in predlogih za nadaljnji razvoj in izkoriščanje prednosti življenja ob meji. Čezmejno sodelovanje in povezovanje je večkrat neodvisno od širših regionalnih ali celo meddržavnih dogovorov, zato smo raziskavo usmerili predvsem v naselja, ki ležijo neposredno ob državni meji. Izbrali smo štiri geografsko različna vzorčna obmejna območja: Spodnje Podravje, Spodnje Posavje, Belo Krajino in Slovensko Istro. Predstavljamo pa le tisti del obsežne raziskave, ki je predstavila odnos prebivalcev obmejnih območij do nove državne meje, njihove izkušnje pri čezmejnem sodelovanju in prilagajanje spremenjenim družbenim in gospodarskim razmeram. Večino informacij smo pridobili z anketiranjem, ki je zajelo preko 1200 gospodinjstev (z enakomernim deležem v vseh štirih vzorčnih območjih). Vprašalnik je bil anonimen, izpolnjevali pa so ga starši učencev zadnjih treh razredov osnovnih šol, kar je posredno vplivalo na starostno (mlajšo zrelo populacijo) in izobrazbeno strukturo (boljše od povprečja v regiji) anketiranih.

Spodnje Podravje je bilo izbrano kot primer območja, ki je v veliki meri ohranilo agrarno podobo in se na eni strani še srečujemo z agrarno prenaseljenostjo, z ostarelostjo kmečkega prebivalstva, z neugodno zemljiško posestno strukturo, na drugi strani pa tudi z neugodno strukturo delovnih mest v neagrarnih poklicih. Urbana središča regije (Ptuj, Ormož, Ljutomer) si niso uspela ustvariti širših urbaniziranih območij. Proces terciarizacije močno zaostaja za slovenskim povprečjem. Meja je prekinila mnoge vezi na področju izobraževanja, zdravstva, zaposlovanja, pojavili so se problemi dvolastništva, ohromila pa je tudi gospodarske vezi z relativno dobro razvito varaždinsko-čakovsko regijo v sosednji državi. Regija ima pomembno tranzitno lego, katere pomen se bo postopoma še povečeval z umiranjem razmer v JV Evropi (Špes, 1999).

Spodnje Posavje leži v zaledju zagrebške metropolitanske aglomeracije, zato v preteklosti ni razvilo pomembnejših regionalnih funkcij. Pred osamosvojitvijo je bila namreč za Posavje značilna visoka stopnja socialne in ekonomske povezanosti z Zagrebom, po drugi strani pa je predstavljalo ožje rekreacijsko zaledje za njegove prebivalce (počitniške hiše, zdravilišče Čatež). Po letu 1991 je prišlo do zmanjševanja števila delovnih mest, predvsem v kmetijstvu, industriji in gradbeništvu a obenem do terciarizacije družbe s povečanjem deleža zaposlenih v trgovini, obrti in gostinstvu. Za to območje je značilna mešanica neugodne gospodarske in kvalifikacijske strukture ob zadovoljivi infrastrukturni opremljenosti (Ravbar, 1999).

Bela Krajina sodi med robne slovenske regije, ki je od osrednjih slovenskih območij odmaknjena prometno in reliefno (gozdnate planote Kočevskega Roga in Gorjancev jo ločijo od najpomembnejših gospodarskih in populacijskih središč v državi). Razvojno problematičnost regije pa od srede osemdesetih let povečuje še relativno nizka gostota naseljenosti, razpršena poselitev in pomanjkanje urbanih središč ter visoka stopnja nezaposlenosti. Med izbranimi vzorčnimi območji izstopa po narodnostni sestavi prebivalstva. Poleg nenehnega mešanja prebivalstva čez mejo, je tu več priseljencev iz Hrvaške ter uskoškega prebivalstva. Neslovenskega prebivalstva je nad 10 % (Zupančič, 1999).

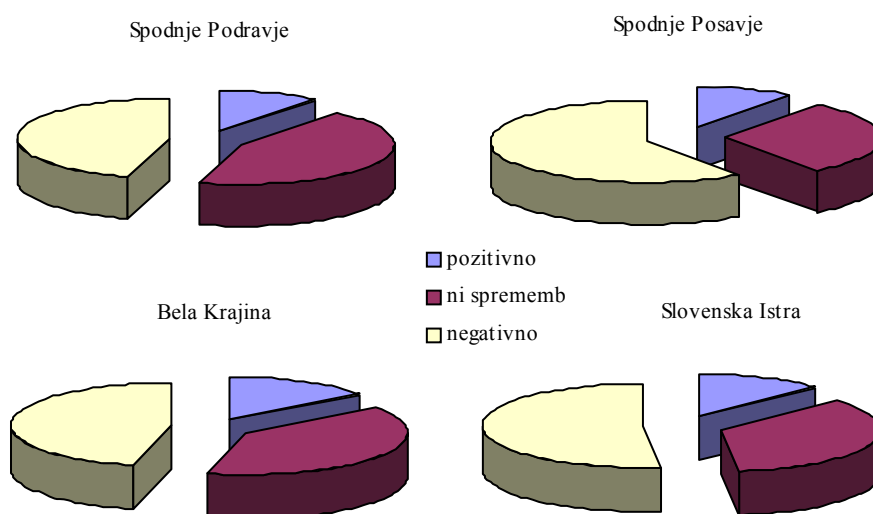
Slovenska Istra je med izbranimi pokrajinami najbolj urbanizirana, v gospodarski strukturi prevladujejo dejavnosti terciarnega in kvartarnega sektorja, med njimi zlasti promet, turizem in trgovina. Gospodarski razvoj je, poleg ugodne lege ob morju, izkoristil tudi obmejni položaj in maloobmejno

sodelovanje z Italijo, Koper pa je svoje vplivno območje razširil tudi na del hrvaške Istre. Intenziven gospodarski razvoj je povzročil pomembne razlike v poselitveni strukturi regije. Tako prebivalstvo kot dejavnosti so se koncentrirale v treh mestih ob obali. Podeželje, ki obsega približno dve tretjini regije, je območje depopulacije, prebivalstvo se je v povojnem času zmanjšalo skoraj za polovico. Mnogi zaselki in manjša naselja so le še ruševine, kulturna pokrajina propada. Najintenzivnejši procesi izseljevanja so bili v območjih, najbolj oddaljenih od obalne aglomeracije, to je ob meji s Hrvaško. Celotno območje ob meji s Hrvaško sodi v podeželski del koprške regije in predstavlja 46 % njenega površja, na katerem pa živi le 8% prebivalstva regije (Požeš, 1999).

Vpliv državne meje na spremembe v življenju prebivalcev v obmejnih naseljih

Državna meja s Hrvaško je postala realnost z osamosvojitvijo obeh držav. Začetno razpoloženje do meje je bilo dostikrat povezano z negativnimi čustvenimi odzivi. Odnos do meje je zelo selektiven, nekaterim je prekinil zaslužek, drugim stike s prijatelji, sorodniki, enim pa je omogočil stabilna in relativno dobro plačana delovna mesta v mejni policiji, carini in spremljajočih dejavnostih. Prav tako ne smemo prezreti sočasnosti nastanka nove državne meje in ostalih družbenogospodarskih sprememb, ki je mnogim znižala kvaliteto življenja, socialno varnost, možnost izbire dela itd. V tej luči je razumljiva tudi negativna ocena vpliva nove državne meje na življenje prebivalcev v vseh štirih obmejnih območjih, saj je kar od 46 % (Spodnje Podravje in Bela Krajina) do 60 % (Spodnje Posavje) anketiranih odgovorilo, da se je stanje po razmejitvi obeh držav poslabšalo. Visok odstotek pozitivnih odgovorov med prebivalci Bele Krajine (15 %) gre pripisati njeni geografski legi, saj je bila med leti 1991 in 1995 črta vojaških spopadov oddaljena le 15 kilometrov in je mednarodno priznana državna meja le predstavljala garancijo varnosti. Tudi podrobnejša analiza vpliva meje na življenje prebivalcev v vseh štirih vzorčnih območjih je pokazala, da med pozitivnimi učinki najbolj izstopa občutek varnosti, negativne učinke pa občutijo na področju prometnih povezav, zaposlovanja in rekreacije.

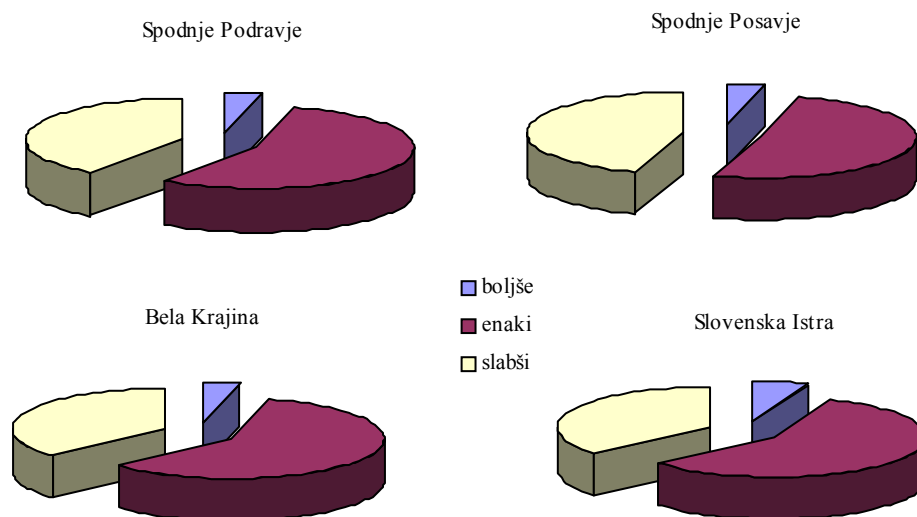
Graf 1: Vpliv nove državne meje na življenje prebivalcev obmejnih območij

Vir: ankete IG, 1997

Nove geopolitične, gospodarske in socialne razmere so med prebivalce obmejnih območij prinesle tudi nove izzive pri ocenjevanju medetničnih odnosov. Po osamosvojitvi se, po mnenju večine anketirancev, odnosi med pripadniki obeh narodov niso bistveno spremenili, delež takšnih odgovorov se giblje med 51 % (Spodnje Podravje) do 59 % (Bela Krajina). Najbolj pa so se razmere poslabšale v Spodnjem Posavju, saj jih kar 45 % trdi, da opažajo negativne spremembe v mednacionalnih odnosih. Le redki anketiranci (največ v Slovenski Istri-6 %) pa opažajo celo izboljšane odnose med Slovenci in Hrvati.

Graf 2: Odnosi med Slovenci in Hrvati po nastanku nove državne meje

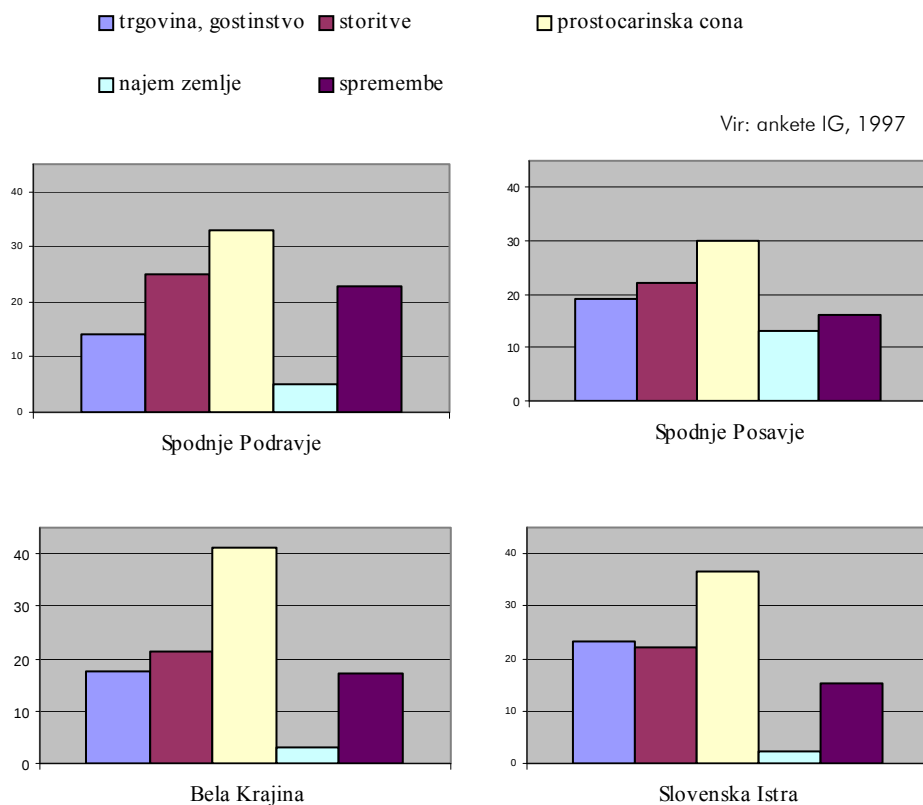

Vir: ankete IG, 1997

Po osamosvojitvi se je precej zmanjšala tudi pogostost potovanj čez državno mejo. Med razlogi potovanj na Hrvaško so na prvem mestu obiski sorodnikov in prijateljev, sledijo pa izleti in dopusti, v Spodnjem Podravju pa se med razlogi za potovanje čez mejo pogosteje kot drugje pojavlja posest na drugi strani meje.

Anketiranci so z odgovori oblikovali zanimivo paleto predlogov o tem, kako položaj ob državni meji čim bolje izkoristiti in ga spremeniti v morebitne razvojne prednosti. V vseh štirih regijah je več kot tretjina anketiranih najprej pomislila na pozitivne učinke prostocarinske cone (kar 41 % tovrstnih odgovorov v Beli Krajini in 37 % v Slovenski Istri), različnih storitev (največ v Spodnjem Podravju 25 %) in trgovine ter gostinstva (največ v Slovenski Istri 24 %). Nekaj jih meni, da spremembe sploh niso nujne in da jim sedanje stanje ustreza, v Spodnjem Podravju pa 5 % anketiranih razmišlja o možnosti najema kmetijskih površin na drugi strani meje.

Graf 3: Kako izkoristiti obmejno lego

Zelo različne so tudi ocene razvojnih možnosti domače regije, a dokaj značilne za vsakega od štirih vzorčnih območij.

Odras že večkrat omenjene agrarne podobe Spodnjega Podravja je podatek, da kar 42 % anketiranih vidi glavne razvojne možnosti prav v kmetijstvu in pričakujejo, da jim bo država pomagala tudi ob pričakovanih spremembah in prilagajanjih, ki jih bo zahtevalo naše vključevanje v Evropsko zvezo. Med pomembnejšimi problemi bo predvsem posestna razdrobljenost, saj ima povprečna kmetija v tej regiji le 3,2 ha kmetijskih zemljišč (v državah EU 14,7 ha) in skoraj 50 % presežek kmečke delovne sile (po metodologiji EU, Kladnik, 1996). Poleg tega so prepričani, da ima regija razvojne možnosti še v domači obrti (17 %) in gostinstvu ter turizmu (14 %), manj pa v nadaljnjem

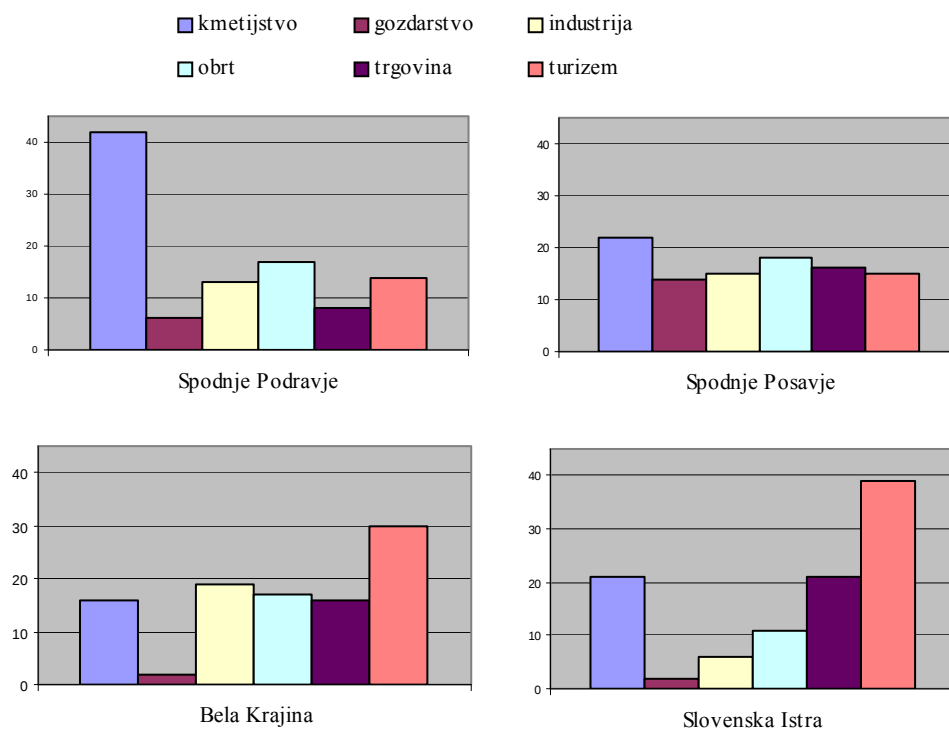
razvoju industrije. Bližina državne meje in višje cene v hrvaških trgovinah pa bi lahko vzpodbudile še večja kvantiteto in kvaliteto trgovin ob meji (8 %).

Prebivalci Spodnjega Posavja so svoje predloge o razvojnih možnostih regije dokaj enakomerno razpršili na vse dejavnosti, na prvih mestih pa ostajata kmetijstvo (22 %) in turizem (21 %), kar se ujema tudi z naravnimi viri in dosedanjim razvojem ter pomenom teh dejavnosti.

Prebivalci obmejne Bele Krajine vidijo glavne možnosti v razvoju turizma (30 %), še vedno pa z 19% na drugo mesto postavljajo industrijo.

V Slovenski Istri so anketiranci odločeni, da so perspektive obmejnega območja v terciarnih dejavnostih: v turizmu (39 %) in trgovini (21 %). Zavedajo se tudi pomena kmetijstva, ne le zaradi izkoriščanja ugodnih naravnogeografskih razmer, ampak tudi za ohranjanje kulturne krajine.

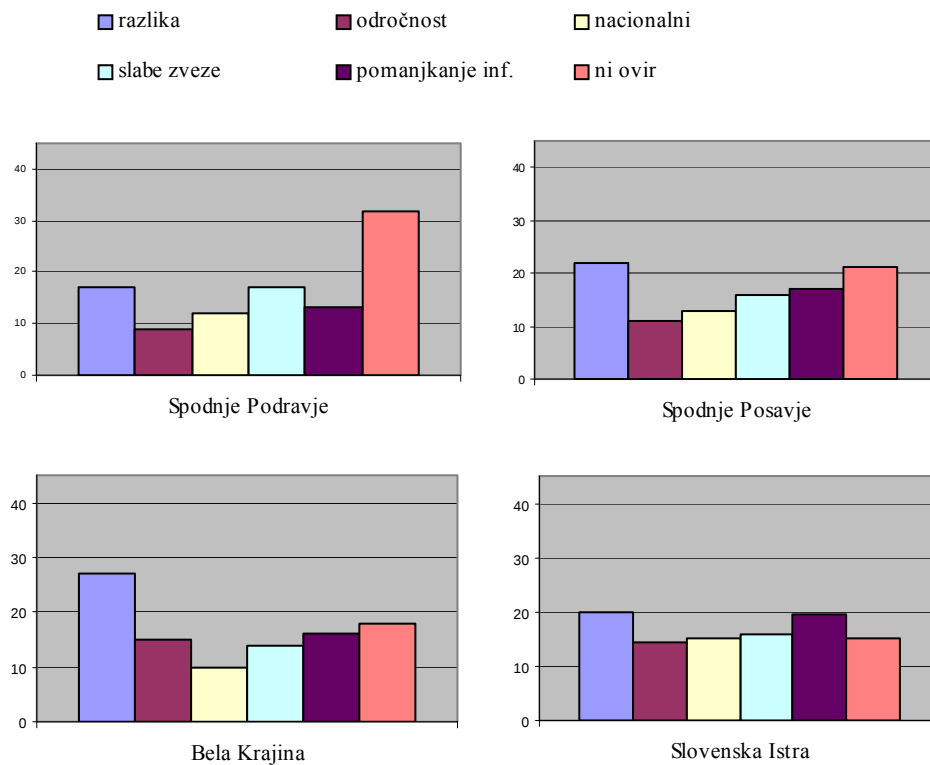
Graf 4: Razvojne možnosti regije

Vir: ankete IG, 1997

V raziskavi so nas posebej zanimala ovire za hitrejši razvoj čezmejnih gospodarskih in kulturnih odnosov. Izkazalo se je, da so te zelo raznolike in večplastne saj so se odgovori razpršili med večino v anketi navedenih ovir. Po anketah sklepamo, da je najmanj ovir za dobro čezmejno sodelovanje v Spodnjem Podravju. Takšnega mnenja je domala tretjina anketiranih. V vseh štirih regijah odgovori nakazujejo probleme v različni stopnji gospodarske razvitosti, podobni gospodarski strukturi, ki je prej konkurenčna kot kompatibilna ter v zmanjšani kupni moči prebivalcev sosednje države. Prebivalci Bele Krajine opozarjajo tudi na odročnost obmejnih območij v obeh sosednjih državah.

Graf 5: Glavne ovire čezmejnih gospodarskih in kulturnih odnosov

Vir: ankete IG, 1997

Čezmejno sodelovanje

Čezmejno sodelovanje ima svoje korenine v odpravljanju problemov, ki so povezani z mejo: oblikovanje čezmejnega trga delovne sile, reševanje okoljskih problemov, kulturno, znanstveno, tehnično sodelovanje in je zato predvsem rezultat medsosedskega dogovorov.

Na vprašanje koga vidijo v vlogi nosilca čezmejnih povezav in hitrejšega razvoja obmejnih regij je večina odgovorila da sta to državi, ki bi morali omogočiti enakomernjšo gospodarsko rast na obeh straneh meje. Pomembno vlogo pripisujejo tudi politikom in izvoljenim predstavnikom v republiških organih, šele na tretjem mestu pa so gospodarstveniki in politiki domače občine, ki bi morali več pozornosti nameniti razvijanju neposrednih čezmejnih gospodarskih in kulturnih stikov s sosednjo hrvaško županijo in bi tako z neposrednim sodelovanjem omilili odročni značaj obmejnih območij. Predstavljeni vrstni red posredno osvetljuje vzroke za slabo razvito sodelovanje obmejnih regij, saj se prebivalci preveč zanašajo na širšo skupnost in državo. Tistih, ki ne vidijo potreb po širitvi čezmejnih stikov ali celo menijo, da bi bilo potrebno odpraviti dosedanje stimulacije, je najmanj v Slovenski Istri (6 %), ki je najbolj urbanizirana in navajena že več desetletnega čezmejnega sodelovanja z Italijo in največ v Spodnjem Podravju (14 %).

Po informacijah Službe RS za evropske zadeve pa v zadnjem letu postajajo regionalne in lokalne iniciative vedno pomembnejši dejavniki meddržavnega sodelovanja (stanje september 2000). Seznami predlaganih projektov čezmejnega sodelovanja vključujejo projekte za:

- transportno in obmejno infrastrukturo,
- okolje in naravovarstvo,
- gospodarsko sodelovanje,
- regionalne in lokalne iniciative, katerih nosilci so regionalne razvojne agencije, podjetniški centri, občine.

Še ugodnejšo sliko pa dobimo, če analiziramo strukturo sredstev, ki naj bi bila namenjena posameznim skupinam projektov (tu gre za sredstva iz državnega proračuna, sredstva lokalnih samouprav in iz drugih virov). Kar 72,2 % vsega predvidenega denarja naj bi namenili prav projektom iz skupine regionalnih in lokalnih iniciativ. Med njimi najdemo projekte za razvoj in pospeševanje podjetništva, izobraževanje kadrov, promocijo turizma,

uvajanje dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, celostni razvoj podeželja, varovanje okolja itd. Značilna pa je tudi geografska razporeditev nosilcev predlaganih projektov. Največ pobud za čezmejne projekte prihaja iz Spodnjega Posavja oziroma iz občine Brežice, sledi Prekmurje (občini Lendava in Murska Sobota). V Slovenski Istri je večino projektov predlagala občina Piran, ostala obmejna območja oziroma občine pa se pojavljajo le izjemoma.

Karta 1: Predlogi čezmejnih projektov 2000

Z vidika varovanja okolja in zmanjševanja onesnaženosti posameznih pokrajnotvornih sestavin so pomembni še predlagani projekti iz skupine okolje in naravovarstvo. Zaenkrat so na seznamu le trije, ki naj bi dobili 2,1 % od vseh predvidenih sredstev. Več kot polovica sredstev je predvidenih za varovanje območij naravne dediščine (regijski parki Snežnik, Kočevsko-Kolpa, Kraški, krajinski parki Dragonja, Kolpa, Gorjanci, Kozjansko, Boč in Mura), vključen pa je še projekt varstva in izboljšanja stanja voda na območju obmejnih rek ter čistilna naprava Murska Sobota.

Kot primer dobrega poizkusa iskanja razvojnih možnosti obmejnega območja štejemo tudi regionalno planersko delavnico Pokolpje, ki jo je pripravilo Ministrstvo za okolje (1999). V projekt se je vključilo devet obkolpskih občin s podobnimi prostorskimi in razvojnimi značilnostmi, ki lahko pomenijo razvojni potencial območja (ohranjenost narave, kvaliteta okolja, prepoznavna kulturna dediščina) ali pa oviro hitrejšemu razvoju (slabo razvita prometna infrastruktura, gospodarska šibkost in depopulacija). Skupna pa jim je tudi lega na obmejnem območju s sosednjo Hrvaško in jim je dosedanji razvoj namenjal vlogo obrobnosti. Cilj bodočega razvoja pa je, da se ta geopolitičen položaj spremeni v razvojno priložnost.

Na omenjeni planerski delavnici je 26 strokovnjakov, predstavnikov občin in državnih ustanov identificiralo vse konkurenčne razvojne prednosti Pokolpja pa tudi glavne razvojne probleme in iz tega izhajajočo vizijo razvoja. Konkurenčne prednosti se kažejo v naravnih virih, zavarovanih območjih in človeškem potencialu ter v legi, kjer so izpostavili predvsem pomen obmejne lege za čezmejno sodelovanje, večjo varnost zaradi bližine državne meje pa tudi prometno prehodnost ob (potencialno) odprti meji. Razvojni problemi pa v glavnem izhajajo iz razvojne usmeritve regije v preteklih desetletjih. Brez sprememb, inovacij in odpiranja čezmejnega sodelovanja bo državna meja še naprej ostala dejavnik razvojnih ovir. Sodelujoči na planerski delavnici so opozorili na možne negativne učinke schengenske meje, obmejne izoliranosti z obeh strani meje, zaprtosti območja in prešibkega čezmejnega sodelovanja (MOP, 1999).

Viri in literatura

- Kladnik D., 1996: Problematika preobrazbe podeželja z vidika prilagajanja kmetijske pridelave normativom v Evropski zvezi, Zbornik Spodnje Podravje s Prlekijo, Ljubljana, ZGDS, str. 297-311.
- MOP, 1998: Regionalna planerska delavnica Obkolpje, Gradivo za uvodni regijski posvet, Ljubljana.
- MOP, 1999: Regionalna planerska delavnica Pokolpje, Strategija regionalnega prostorskega razvoja Pokolpja, Opredelitev razvojne problematike, Črnomelj, Poročilo.
- Požeš M., 1999: Slovene Istra. Border Areas in Slovenia Along the Slovenian – Croatian Border, Geographica Slovenica 31, Ljubljana, str. 21-39.

- Ravbar M., 1996: Urbanizacija Spodnjega Podravja s Prlekijo ter vrednotenje suburbanizacijskih pojavov v obmestju Ptuja, Zbornik Spodnje Podravje s Prlekijo, Ljubljana, ZGDS.
- Ravbar M., 1999: Posavje. Border Areas in Slovenia Along the Slovenian – Croatian Border, *Geographica Slovenica* 31, Ljubljana, str. 54 – 71.
- Špes M., 1999: Spodnje Podravje. Border Areas in Slovenia Along the Slovenian – Croatian Border, *Geographica Slovenica* 31, Ljubljana, str. 71 – 87.
- Zupančič J., 1999: Bela Krajina. Border Areas in Slovenia Along the Slovenian –Croatian Border, *Geographica Slovenica* 31, Ljubljana, str. 39 – 54.

ATTITUDES OF INHABITANTS OF BORDER AREAS OF SLOVENIA TOWARDS THE NEW SLOVENE-CROATIAN STATE BORDER

Summary

A part of results of an extensive study on effects of the new state border on living of inhabitants near the border is represented in the article. The inhabitants of four different sample areas near the border were included in the study: Slovenska Istra – urbanised, ethnically mixed area near two international borders; Bela Krajina – an example of distant, mostly agrarian landscape with clear structural problems; Spodnje Posavje – rural border landscape in the hinterland of agglomeration of Zagreb and Spodnje Podravje with its rural and agrarian character preserved to a largest extent in comparison to all other areas.

The relationship of inhabitants towards the changed conditions is pointed out in the first place. Acceptance of inhabitants of the new border as well as their estimation of developmental possibilities of their border region, was presented by the means of extensive questionnaire, which included over 1200 households.

Impact of the state border on their living, the inhabitants are still estimating as negative. In their opinion worse quality of life and decreased social security, which is also resulting from social-economic transition, is by the rule due to new geopolitical conditions. Former currents of working migration, education and supply have been disconnected and problems with double ownership

arose. Warnings about not only decreased transborder traffic, but also worsened interethnic relationships, come from a biggest part of questioned inhabitants. The only expressive positive function of border, expressed by the inhabitants, is assurance of safety.

As the opportunities, resulting from the border position, the questioned inhabitants state custom-free zones, shops, various trade and business services and partly also revitalisation of agriculture, but with the condition of improved traffic infrastructure and consequently decreased distance of the region. Study pointed out also numerous other open questions of the regional development. Border areas are distant from average socio-economic, informational and developmental currents of Slovenia and conditions are similar also in Croatian border landscapes.

Transborder economic, cultural, informational and other cooperation is still not developed enough, but moreover also most inhabitants of border areas are of the opinion that the state and wider society are in charge to enable and stimulate connections of such kind. Even recently regional and local initiatives have occurred, for the time being still limited on Spodnje Posavje and partly Prekmurje. The need for continuing expert analyses was indicated by the analyses executed, which would enable the entire informational system to be formed on regional level and thus study of connections within border areas would be possible. Border areas are representing a new developmental impulse, which should not be neglected within regional planning.

Sl.1: Koprski zaliv se kot del Tržaškega zaliva globoka zajeda v srednjeevropsko kopno. Ugodna geografska lega in dovolj prostora so bili osnova za razvoj pristaniške dejavnosti. Razvoj Luke Koper ovira slaba prometna povezanost z notranjostjo, delno pa tudi nezadostna globina Koprškega zaliva. (foto: D.Ogrin)